

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER

”Mer mys, än inte mys, vilket är viktigt för mig.”

- En etnologisk undersökning av ungdomars
narrativ om hem

Marie-Louise Thomasson
Kandidatuppsats i etnologi
15 hp, HT 2014
Handledare: Joakim Forsemalm

Göteborgs universitet
Institutionen för kulturvetenskaper
Box 200
SE-405 30 Göteborg

Denna uppsats är en allmän och offentlig handling.
Författaren har upphovsrätten och uppsatsen får inte begagnas annat än för enskilt bruk utan författarens tillstånd.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Inledning	3
Historisk bakgrund	3
Syfte och frågeställningar	6
Tidigare forskning	7
Teori	8
Metod och material	12
Avgränsningar	13
Etik	14
Disposition	14
”Jag bor i en lägenhet, vi har ett vardagsrum, ett rum, ett kök, en hall och ett matrum”. Om ungas boende i stort och smått	15
Inledning	15
Berätta om hur du bor	17
”Mer mys än inte mys”. Om pleasantness	19
Familjen och närvaron	19
Det materiella	21
”... det ska vara något man minns efter att ha gått in rummet.”. Det (post)moderna hemmet	22
Modernt vs personligt	23
Kulturarvsperspektivet	25
Slutdiskussion	27
Sammanfattning	30
Källor	31
Tryckta källor	31
Otryckta källor	32
Bilagor	33
Bilaga 1	33

Inledning

Som en del av min utbildning gjorde jag under hösten 2013 praktik på Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg (DAG), en del av den statliga myndigheten Institutet för språk och folkminnen, som är en efterträdare till en del av de folkminnesarkiv som grundades under 1900-talet. (se t ex Skott 2008:33). Under min första vecka där hade jag möjlighet att få sitta med på ett planeringsmöte inför ett kommande projekt på temat Hem, ett samarbete mellan folkminnessidan på Institutet för språk och folkminnen, Folkklivsarkivet i Lund samt Nordiska museet. Det bestämdes sedan att jag under min praktikperiod skulle genomföra ett mindre eget projekt på temat Hem. Jag valde då att intervjua pensionerade göteborgare om deras boendekarriärer, och slutresultatet blev ett antal intervjuer av levnadshistorisk karaktär där flyttar och boendedrömmar gick som en röd tråd genom en större berättelse. I samband med det inledande seminariet och under tiden jag gick igenom litteratur inför de intervjuer jag gjorde dök det upp en mängd frågor och nya perspektiv angående hur man kan definiera och problematisera hem och bostad. Vid tidpunkten var den fråga som intresserade mig mest den om den egna bostadens betydelse för inträdet i vuxenlivet och bostadens betydelse för den egna känslan av vuxenhet, och detta ledde sedan till ytterligare frågor om hem och bostad. Under mitt fortsatta arbete under 2014 fortsatte Hem-temat med en insamling via internet, riktad till barn och unga. Som en del av undervisningen besvarade de en enkät med olika frågor relaterade till hem- och boendeförhållanden, och ett drygt hundratal svar kom in från runt om i landet, och det är detta material jag avser att undersöka i den här uppsatsen.

Det finns många ingångar till att undersöka detta material, till exempel för att se hur ungdomars boende speglar samtidens ideal eller för att bilda sig en uppfattning om hur dagens familjeliv ser ut. Jag vill se om det går att återknyta några av de idéer eller teorier om hem som jag stött på, samt se om det finns någon ”större” berättelse som berättas i de små. Det är även av vikt att undersöka och problematisera vems och vilkas röster som hörs i de samlingar som ska utgöra eller representera ett tänkt kulturarv. I relation till detta är det också intressant att se hur svaren relateras till de frågor som ställts, och varför dessa ställdes.

Historisk bakgrund

Jag vill börja med en redogörelse för hemmets och den bostadspolitiska utvecklingen i Sverige för att sätta dagens boende i en historisk kontext. Det har forskats om ur en mängd olika perspektiv och inom en mängd olika discipliner, utöver humaniora så även arkitektur, ekonomi och ingenjörskonst. Det är dessutom på många sätt ett politiskt projekt, där samhällsideal manifesteras och regleras. Inte minst folkhemmets och miljonprogrammets ideal och iscensättande är ett exempel på detta. Via

social och teknisk ingenjörskonst skulle det svenska boendet moderniseras, hygieniseras, demokratiseras och rationaliseras (se ex Larsson 2013, Lund 2013, 2009). Fram till 1930-talet hade Sverige den lägsta boendestandarden i Europa (Lund 2013:38), och många av de politiska åtgärderna som hade till syfte att förbättra bostäderna fokuserade i början på att öka standarden för de som hade det sämst ställt. Trångbodda och dåligt underhållna arbetarbostäder skulle ersättas av ekonomiska, rena och rationella boenden genom statligt subventionerade lån, och vetenskapligt ritade hem skulle underlätta husmödrarnas arbete. Det rationella och arbetsbesparande hemmet tar sig särskilt i uttryck i köket och tvättstugans utveckling. Till exempel bildades Hemmens forskningsinstitut 1944, för att verka för en mer vetenskaplig utformning av hemmen. Där utfördes tester av husmödrarnas syreupptagning och energiförbrukning, vilket resulterade i normer om lämplig arbetshöjd för exempelvis diskbänkar (Larsson 2013:64). Utöver att införandet av ökade tvättmöjligheter skulle frigöra arbetstid för husmödrarna, kan man också läsa en historia om hygien och moral. Från att ha börjat som en reaktion på det som Ludvig 'Lubbe' Nordström betecknade "Lortsverige", där bostadsmisären skulle rensas bort för att främja nation och barnafödande (Lund 2009:22), blev renlighet, fysisk och mental hygien en genomgående del i det senare folkhemsbygget. Ledord som ljusst, luftigt, rent, modernt och rationellt var ideal som skulle genomsyra både samhället och den enskilda medborgaren (Lund 2009:34, Lund 2013:48). Även miljonprogrammen kännetecknades av en strävan efter ekonomiska och rationella boenden (Larsson 2013:91f).

Från att ha varit ett samhällets ansvar och arena för sociala projekt och idéer har hemmet blivit ett av samtidens största identitetsprojekt allt sedan 1990-talets avreglering av byggnormerna (Lund 2013:106, Larsson 2013:115). Att riva ut ett fungerande kök för att få ett mer personligt eller trendriktigt anses inte vara någon konstighet på 2000-talets bomarknad, och en uppsjö av heminredningsmagasin ger råd om både byggplanering och inköp av lämplig inredning (Larsson 2013:116f). Utöver att säga något om ideal kring konsumtion och status aktualiseras även frågor kring exempelvis klass och vem som har tolkningsföreträde till den goda smaken (Lund 2013:110). Vilket förvisso inte är något helt nytt för det samtida samhället, men när hemmet blir en vara likt andra finns det större möjligheter att lägga ner både tid och arbete på ett hem tänkt att uttrycka ägarens personlighet (Westergren & Waldetoft (red.) 2013:60). Tim Putnam, forskare i materiell historiekultur, menar att detta är ett symptom på övergången från ett modernt till ett postmodernt hemliv, där "... home becomes the supreme domain for personalisation and, by consequence, of endless negotiations" (Cieraad (red.) 1999:xx).

Utöver att vara en arena för politisk strävan och identitetskonstruktion finns det därmed många fler

aspekter av hemmet som kan diskuteras på ett ideologiskt, filosofiskt och mer abstrakt plan. Det finns inga strikta gränser mellan de olika frågorna och idealen, och därför är det av värde att här gå in på en kortare diskussion om de olika idéer, spänningar och relationer som gestaltas och förvaltas inom begreppet 'hem'. Hemmet är en plats, men det är olika värden och känslor kring detta som skiljer hemmet som sådant från likvärdiga platser. Det är en plats där spänningar och ideal gestaltas och förhandlas, samtidigt som platsen i sig själv kan ses som en process. En process där spänningar eller motsättningar kring områden så som familj-samhälle, privat-offentligt, inne-ute, fritid-arbete och manligt-kvinnligt iscensätts eller bryts ner. Hemmet både ordnar och ordnas efter vissa (konkreta och symboliska) ordningar och diskurser, och dessa kan som i fallet med exempelvis folkhemmet både röra idealen kring den faktiska bostaden och hemmet som ideologisk eller känslomässig företeelse (Cieraad (red.) 1999:x). I materialet jag jobbat med kan man se exempel på vissa av dessa spänningar. Hemmet är en plats för ledighet och umgänge, men samtidigt är de som skriver inte helt lediga där ändå. Det kan vara ett tillfälligt stopp mellan träningar, en arbetsplats för läsläsande. Jag ska inte föregå mig själv, men även exempel på spänningar mellan hur ett jämställt hem bör se ut och hur det faktiskt är förekommer, samt vilken typ av samliv som anses vara norm. Då tänker jag speciellt på hur vissa resonerar kring vad det innebär att ha gått igenom en skilsmässa i familjen, samt vilka familjekonstellationer som förekommer som ideal i tankar om framtiden. För att relatera till hemmets ordnande principer kan man diskutera till exempel hur kärnfamiljsidealet manifesteras och ordnar/s i hemmet. En tjej beskriver uttryckligen sin familj som "trasig" efter att kärnfamiljen splittrades efter en skilsmässa. Kärnfamiljen kan alltså ses som ett ideal som ordnar hemmets sammansättning, men kanske också hur hemmet som bostad struktureras för att tillgodose dessas behov gentemot varandra och besökare i hemmet. Tydlig blir denna ordnande princip när man tittar på artonhundratalets borgerliga hem och dess gränsdragningar mellan publikt-privat, manligt-kvinnligt och vuxen-barn, men även i de mer samtida hemmen avspeglas familjelivsidealen om närhet och gemenskap i öppna och gemensamma ytor (Cieraad 1999:107f).

När det kommer till tidigare etnologisk forskning intresserade man sig under lång tid främst för redogörelser som kunde ge en generell bild av folkets levnadsvillkor, och mindre för de personliga levnadshistorierna- och berättelserna. I insamlingarnas begynnelse var tidigare generationers liv och omständigheter av största intresse, och folklivsupptecknarna uppmanades att vända sig till äldre minnesgoda personer som kunde ge en sanningsenlig bild av forna tider i bygden. Därmed fick inte det personliga berättandet och det egna förhållningssättet något större utrymme (se t ex Agneta Lilja i Wolf-Knuts (red.) 1999:21ff), och folklivsarkiven har ibland kritiserats för att ge en tillrättalagd och homogen bild av det de velat undersöka (Skott 2008:16f). Nu har jag inte aktivt sökt efter arkivmaterial om mitt ämne då utrymmet i denna uppsats ej tillåter det, men ett relaterat exempel på

denna strävan efter något avpersonifierat och allmängiltigt är den insamling av Nordiska museets intendent Sigfrid Svensson, "Beskriv ditt hem!", som sändes ut 1942. Den riktade sig till barn runt om i landet, men avslöjar i övrigt ganska tidstypiska värderingar i det att man lägger stor vikt vid redogörelsen för hemmets materiella aspekter och värdet i detaljerade beskrivningar av gångna tiders boende (Westergren & Waldetoft (red.) 2013:19). Genom att utlysa en tävling för skolbarn ville man hjälpa förekomma avsaknaden av det man själva ansåg vara viktigt folklivsmaterial i framtiden, nämligen detaljerade redogörelser för hem och bostad, och materialet används också idag för att säga något om dåtidens bostads- och samhällsförhållanden (Westergren & Waldetoft (red.) 2013). Jag har läst denna artikel med speciellt intresse då trots att den har ett stort, nästan nitiskt fokus på hemmets materiella aspekter var det en samtidsdokumentation som också innehåller en del berättelser om livet i hemmet, om utrymme funnes, hade varit intressant att jämföra med det material som analyseras här. Speciellt då trots att ett personligt berättande uppmuntrats i den undersökning som uppsatsens material baseras på, förekommer det också många rena uppräknings av hemmets inventarier. Dessa kanske inte ska förringas, då man i jämförelse får möjlighet att reflektera över vad som är självklart i ett hem. Indraget vatten eller iPad? Men också att även redovisandet av det rent materiella kan ha ett framtida värde.

Folkminnesarkiven idag tenderar att till större del fokusera på det individuella berättandet och personliga reflektioner, och det är i en av dessa samtida insamlingar angående barn och ungas hemförhållanden som denna uppsats tar sin utgångspunkt. Inom mer samtida etnologisk och kulturarvsrelaterad forskning har även tidigare förbisedda områden så som folkhemstidens och miljonprogrammets bostäder och dess invånare blivit mer undersökta och intressanta (se t ex Bäckman (2009)).

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka slutsatser om unga personers boende och framtidsdrömmar i relation till mer övergripande boendetrender- och ideal kan dras via det insamlade materialet. Jag vill veta vad den här typen av material och insamlingsmetod kan berätta och frambringa för typ av material, och hur man kan förstå detta i en mer övergripande kulturarvskontext.

De frågeställningar jag avser jobba med är:

- Vilka förhållningssätt till hemtrender och -moden kan man utläsa i berättelserna, hur man förhåller sig, knyter an till och skapar dessa, samt andra teman så som familjeliv och

drömmar.

- *Hur* berättas detta fram i avseende på struktur och innehåll? Struktur innebär här narrativens relation till varandra, och som synes nedan inte en rent strukturalistisk analys. Med en mer poststrukturalistisk ansats tittar jag på hur innehållet i narrativen fylls med mening med hjälp av ordval etc.
- Jag tänker också ta mig an materialet ur ett kulturarvsperspektiv, där i en historisk kontext jag ställer frågor om hur frågemetoden påverkar materialet. Ämnesvalet både påverkar och är påverkat av samtidens syn på etnologi och folkminnesuppteckningar, och utifrån samtidsdokumentationen som praktik undrar jag vilka frågor som ställs och vilket material det producerar.

Tidigare forskning

Den litteratur jag har valt här har jag mest använt som ett ramverk, inspiration och källa till idéer för att kunna sätta in materialet jag analyserar i en större kontext.

Nordiska museets årsbok *Fataburen, Bygga och bo* (Westergren & Waldetoft (red.) 2013) har jag läst valda delar ur. Dels har jag med stort intresse läst kapitlen om museets insamling ”Mitt hem 1942” och ”Från folkhem till flyttstajling. Speglingar av ett svenskt idealhem”, dels använt resten av boken för att ytterligare förstå och inspireras av alla de nyanser och aspekter ett hem kan förstås med. Likaså har jag använt tre ytterligare utgivningar från Nordiska museet, *Tvättstugan*, *Badrummet* och *Köket* (Lund 2009, 2013 och Larsson 2013). De är en del av en serie kallad *Folkhemmets rum*, och tar utifrån tre rum upp den svenska bostadsutvecklingen från början av 1900-talet och till modern tid. Förutom att ge en inblick i de politiska och ideologiska drivkrafter som verkat för att driva fram en del av det bostadsbestånd och de ideal som hjälpt till att utforma hemmiljön, rundar de också av med en betraktelse över samtiden.

Antologin *At home: an anthropology of domestic space* (Cieraad (ed.) 1999) ger en ingång till begreppet hem utifrån flera discipliner och perspektiv. Utöver antropologiska infallsvinklar förekommer till exempel designhistoria, kvinnohistoria och sociologi. Syftet är att med en antropologisk ansats ta sig an det samtida västerländska hemmet ur olika perspektiv

The domestic space reader (Briganti & Mezei 2012) samlar ett stort urval av till exempel teoretiska, filosofiska, antropologiska och litteraturhistoriska texter. Ingen av dessa användes till slut som referenser i analysen, men den var en intressant inspiration och källa till idéer.

För att ta mig an arkiv- och kulturarvsperspektivet har jag valt att använda mig av flera kortare texter och delar av böcker för att hitta ett lämpligt stoff för min analys. I *Vägen till arkivet* (Wolf-Knuts (red.) (1999)) har jag utgått från Agneta Liljas redogörelse och problematisering av traditionsarkivens insamlingsverksamhet under de första delarna av 1900-talet, likaså Fredrik Skotts *Folkets minnen* (Skott 2008). En fördjupning i just frågelistan som metod har jag funnit i *Frågelist och berättarglädje* (Nilsson, Waldetoft, & Westergren (red.) (2003)), som jag funnit användbar trots att det materialet jag jobbar med här inte kan sägas vara produkter av traditionella frågelistor, i ordets mest bokstavliga bemärkelse. I *En självbegränsande strategi* (Landberg & Larsson 2006) presenteras och problematiseras begreppet samtidsdokumentation och vilken kunskap den egentligen producerar utifrån Samdoks arbete med speciellt fokus på delen kallad Hempoolen.

Teori

I det följande ska jag presentera narrativ analys, skälen till att det väckt mitt intresse och hur det kan bidra till att öka förståelsen av materialet. Efter det ger jag en bakgrund till hur narrativa analysmetoder vuxit fram inom olika fält och hur de relaterar till vissa mer övergripande tanketraditioner- och strömningar. Därefter följer en diskussion om olika modeller och begrepp samt en definition av vilka av dessa jag avser att använda samt hur jag definierar dem. Det är ett stort och tvärdisciplinärt forskningsfält, och därför begränsar jag min diskussion till att utgå från den ingång till narrativ analys som presenteras i *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (Bergström & Boréus (red.) 2014), för att ge en introduktion till vad narrativ forskning är och vilka frågor den kan svara på. Som komplement och fördjupningar används *Narrativ teori och metod – med livsberättelsen i fokus* (Johansson 2005), *Doing narrative research* (Andrews et al. (red.) 2008), *Ute på fältet, inne vid skrivbordet* (Czarniawska 2014).

Narrativ analys kan vara ett sätt att förstå inte bara berättandets betydelse för berättaren eller lyssnaren, utan också berättelsens innehåll eller logik i förhållande till andra, större berättelser eller strömningar i samhället. Narrativ kan bland mycket annat vara politiska, medicinska, ideologiska eller kulturella, och studeras inom en mängd discipliner så som medicin, psykologi, antropologi och organisationsstudier. Narrativens syfte och användningsområden är på grund av detta ganska skiftande, och därför tänker jag nedan ägna en del utrymme åt att utveckla och definiera de begrepp och modeller som är aktuella just i det här sammanhanget. Narrativ kan ses som former av kunskap, socialt liv och kommunikation, och kan också fungera som en tolkningsram för att begripliggöra

världen och strukturera sina erfarenheter (Bergström & Boréus (red.) 2014:224f). Därmed kan narrativ vara ett sätt att få förståelse för hur till exempel berättelser om hem är både ett uttryck för en personlig erfarenhet på samma gång som det kan läsas som en större berättelse om det ideala hembygget. Som nämnts ovan är folkhemmet något som skulle kunna förstås som ett narrativ på olika nivåer. Genom att läsa enskilda texter som exempelvis reklambilder, politiska brandtal och personliga minnen av flytten till ett boende av högre standard byggs samtidigt en berättelse om vad folkhemmet är eller bör vara upp. Min förhoppning är att narrativ analys på ett liknande sätt ska kunna svara på de forskningsfrågor som ställs till det aktuella materialet. Dessa frågor och en definition av hur man identifierar ett narrativ i detta sammanhang återkommer jag till efter en genomgång av den narrativa analysens bakgrund och relation till mer övergripande tanketraditioner för att kunna förstå, eller läsa, materialet på olika nivåer.

Några av de viktigaste begreppen att förhålla sig till i valet av hur man vill använda sig praktiskt av narrativa analyser och modeller är strukturalism, poststrukturalism och postmodernism. Även om narrativ analys numera används inom en mängd discipliner, har den under framväxten till stor del varit påverkad av olika teorier inom litteraturvetenskap- och kritik. Framförallt är det den ryska formalismen, amerikansk New Criticism, fransk strukturalism och tysk hermeneutik som varit tongivande. Dessa berörde saker som stilistiska drag och formella strukturer, värdet av vetenskaplig metod och teori inom litteraturkritik och sökandet efter ”djupstrukturer” i diskurser och texter. Inom formalismen och strukturalismen och det som senare kom att utvecklas till narratologin är Vladimir Propps *The morphology of the folktale* från 1928 ett verk av stor betydelse. I detta klassificeras och struktureras ett stort antal folksagor efter deras *funktioner*, det vill säga aktörernas handlingar och de konsekvenser dessa handlingar får, och menar att det alltid finns ett begränsat antal funktioner. Hans strukturella analys innebär en klassifikation sagorna ”efter deras beståndsdelar och deras förhållande till varandra och till helheten”, dock med ganska strikta tolkningsramar. Den fortsatta utvecklingen inom narratologin bygger på detta sätt att studera narrativer med fokus på deras strukturer (Bergström & Boréus (red.) 2014:227). Alla texter lämpar sig dock inte att läsas på detta strikta och formstyrda sätt, både med hänsyn till form och till innehåll. Som en reaktion på detta växte en mer poststrukturalistisk strömning fram. Detta innebär ett förnekande av universella språkliga strukturer till förmån för synen på språket som konstruerat av/i många mindre strukturer och diskurser, där betydelser likt diskurser skapas och omskapas, förändras i konkreta tal- och skrifthandlingar (Johansson 2005:160). Inom den mer poststrukturalistiska förhållningssättet till narrativ tar man också hänsyn till läsaren av texten (som också kan inbegripa författaren av densamma), där läsaren inte så mycket ”upptäcker” textens strukturer som är med och skapar eller läser in dem själv. Med denna skiftning från djup- till

ytstruktur kan man som läsare använda andra tekniker för att strukturera en text och därmed läsa den på andra sätt (Czarniawska 2014:156). I den kommande analysen är det denna inställning jag kommer arbeta med, även om jag kan komma att låna en del metoder från ett mer strukturalistiskt läsesätt. Detta har att göra med valet av studiematerial: de kortare utsagor jag har att arbeta med gör sig inte så väl för att söka efter stora och djupgående strukturer i. Som tidigare nämnts kan man tala om olika nivåer i berättande och förklara dessa i termer av mikro- och metanarrativ. Dessa kan ha en relation där de förutsätter och kan användas för att förklara varandra, men i samband med postmodernism som ett legitimt akademiskt perspektiv menade exempelvis filosofen Jean-Francois Lyotard att (de moderna, får man anta) metanarrativen ersatts av många mikronarrativ, och menar också att 'narrativ kunskap' kan användas mot en mer rationell och vetenskapsinriktad förståelse av sanningen (Bergström & Boréus (red.) 2014:227). För den kommande analysen, för att kanske få djupare förståelse för den mångfald av identiteter som kan manifesteras och förhandlas i det samtida hemskapandet är även postmodernism ett relevant begrepp att förhålla sig till. Det handlar inte enbart om analysmetoden som sådan, men också om hur man kan förstå de samtida narrativen om hem i förhållande till ett modernt metanarrativ så som folkhemmet. Tim Putnam menar att man kan prata om två större förändringar i hem- och bostadsförhållandena sedan 1800-talets slut. Fram till mitten av 1900-talet kan man då tala om det 'moderna' hemmet, till stor del byggt kring höjd boendestandard och tekniska landvinningar. På detta följde en period av förändring då modernitetens tekniska, ekonomiska och politiska strukturer blev en del av hemlivets bakgrund. I det postmoderna hemlivet blir då hemmet en arena för oändliga möjligheter för personliga valmöjligheter och förhandlingar kring dessa (Cieraad 1999:145).

Frågan på varför, och hur, man ska använda sig av narrativanalys som forskningsmetod och vilka frågor den kan svara på har en mångfald svar. Utöver en förståelse av hur individer förstår sig själva och samhället kan man också söka svar till hur grupper förstår samhället och kan därmed hjälpa forskaren i sina studier av kultur och samhälle i stort. Bruner menar att relationen mellan samhälle och individ innebär ett gemensamt mentalt arbete, som innebär processer av 'gemensam narrativ tillväxt'. Narrativen "är beroende av att de placeras inom en kontinuitet som skapas av en konstruerad och gemensam social historia där vi kan lokalisera våra jag och våra individuella kontinuiteter" (Bergström & Boréus (red.) 2014:226). I det här steget, i att skilja på och förklara sambandet mellan det personliga och det kollektiva, skiljer man på konkreta-, personliga-, och mikronarrativ, samt abstrakta-, kollektiva-, och makro- eller metanarrativ. Det som gör analysen av mikronarrativ användbar är att de, förhoppningsvis, på något sätt kan relateras till eller förklara makronarrativ eller återkommande narrativa teman. I den mån tydliga narrativer inte träder fram kan man också diskutera mönster i berättandet, gemensam förståelse och hur dessa kan hänga ihop

med exempelvis ideologi och makt (Bergström & Boréus (red.) 2014:259). Mitt arbetssätt med detta innebär att jag "läser" materialet så som i olika lager. Till exempel kan ett narrativ så som "*Jag skulle gärna säga att städningen är uppdelad och att alla gör lika mycket, det är dock inte fallet. Hemma är det mamma och pappa som sköter städningen.*" (DAGF 1635) tillsammans med "*mamma städar mest men jag och pappa hjälper även till.*" (DAGF 1636) som delar av ett större narrativ om ett ideal där alla bidrar, eller borde bidra lika mycket till hemmets städning men där verkligheten ser annorlunda ut. Därmed kan studiet av relationen mellan konkreta och abstrakta narrativer kan också vara en ingång till att förstå det utsagda och det förgivettagna: konstruktionen av detta föregås av en narrativ "kamp", och i studiet av denna kan man som forskare ställa frågor om samhället, kulturen och makten inom vilka den försiggår (Bergström & Boréus (red.) 2014:256). Detta är dock endast ett exempel, frågan om vem som städar eller inte kommer inte tas med i analysen.

I val av definitioner och analysförfarande behöver hänsyn tas till vilken typ av material jag har. Då varje text i sig är förhållandevis kort och rör ett avgränsat ämnesområde, anser jag inte att en strukturell analys med Propps morfologiska definitioner lämpar sig. William Labov har vidareutvecklat dessa, och identifierat sex narrativa beståndsdelar: *abstract*, eller sammanfattning, *orientering*, i tid, plats, situation och deltagare, *komplicerande handling*, *utvärdering*, av berättarens förhållningssätt och kommentarer kring handlingens betydelse, *upplösning*, vad som hände och *coda*, som återför perspektivet till nutid. Denna modell grundar sig i mångt och mycket i synen på narrativ som ett organiserande av händelser till en handling (Bergström & Boréus (red.) 2014:229). Detta är dock bara till delvis nytta för det material som det är fråga om här: vissa, men inte alla delar i Labovs modell kan isoleras i berättelserna, och då denna modell också är specifikt inriktad på sociolingvistisk berättelseforskning med speciellt fokus på intervjuer kommer jag inte förhålla mig alltför strikt till denna även om jag anser den vara användbar (Johansson 2005:187f). Jag använder begreppet struktur, men inte i meningen att det är något som är givet att upptäcka i materialet, utan något som skapas i relation till andra narrativ på olika nivåer. Jag återkommer till dessa begrepp och hur jag avser att använda dem i arbetet i det kommande analyskapitlet.

När man närmar sig en mer formell definition av narrativ, vilken den nu må vara, berör i stort sett alla teorier förhållandet mellan textens *form* och *inhåll*, som grovt sett svarar på *vad* och *hur*. Det finns en mängd olika sätt att benämna dessa samt deras relation till varandra, vilket av dem som är narrativet eller hur man kan utläsa narrativet ur dem. Då jag är intresserad av relationen mellan mikro- och metanarrativ, vilka skulle kunna ha en relation parallell till praktik och diskurs är det relevant att lyfta några sätt på vilka narrativ förhåller sig till diskurs och vilket sätt jag använder

diskursbegreppet på. Ett narrativ kan vara åtskilt från diskurs, en form av diskurs eller fristående från omgivande diskurser. En fjärde möjlighet är att enligt Chatmans definition dela upp narrativ i historia och diskurs (Bergström & Boréus (red.) 2014:230). Med en strukturalistisk grund skiljer han på *historia*, dess *vad*, vilket består i innehåll eller händelseförlopp samt de karaktärer eller företeelser som har att göra med iscensättningen. Narrativens *diskurs*, dess *hur*, säger något om de medel med vilka innehållet förmedlas. Narrativen återknyter här till Labovs definitioner av *vad* utan att därmed kräva att alla krav på element och funktioner uppfylls, men kan också ses som en form av diskurs i det att den påverkas av sociala praktiker och genrer (ibid.). Detta förstår/använder jag som en brygga mellan det som sägs i materialet och hur det hänger ihop med mer abstrakta företeelser och strömningar.

Metod och material

Under 2014 fortsatte jag att arbeta med ett annat projekt, och en del av detta var knutet till det ovan nämnda projektet Hem. Under den här perioden lanserade vi en insamling riktade till ungdomar på högstadiet och gymnasiet. Syftet var att samla in berättelser om deras bostads- och familjeförhållanden, samt hur de resonerade inför att flytta hemifrån och hur deras drömboende såg ut. Eleverna besvarade frågorna som en del av skolundervisningen, via textdokument eller via ett webbförklär på institutets websida. Svaren arkiverades sedan vid DAG. Utöver att bidra med material till det större insamlingsprojektet Hem, syftade insamlingen också till att speciellt lyfta fram och dokumentera barn och ungas berättande. I samband med detta togs också ett antal texter baserade på de äldre folkminnesuppteckningarna om hem fram, avsedda att användas i undervisningen eller i samband med besvarandet av enkäten. Totalt kom ett hundratal svar från ungdomar mellan 14 och 19 år, boende på olika platser i Sverige. Dock gör inte materialet anspråk på att vara en komplett representation av de elever som går på gymnasiet idag. Eleverna ombads berätta om sitt hem utifrån tre frågeområden:

- Berätta om hur och var du bor! Vilka bor där? Har du eget rum eller delar du? Vad brukar du göra när du är hemma? Vem eller vilka städar?
- Berätta om möbleringen och hur det ser ut! Brukar du köpa egna inredningssaker? Har du posters, tavlor eller liknande på väggarna? I så fall – vad föreställer de, och varför har du valt dem? Finns det något i ditt hem som har en särskild betydelse för dig eller som du förknippar vissa minnen med – berätta! Berätta också gärna om hemelektronik i ditt hem, så som TV, dator, surfplattor och smarta telefoner. Var finns de och har ni några regler för hur eller när de får användas?

- Berätta om hur du skulle vilja bo i framtiden – ditt drömboende! Hur skulle det se ut, var skulle det ligga och vilka skulle du bo med? Vad tänker du om att flytta hemifrån?

(Se bilaga 1)

Av hänsyn till att hemmet kan vara ett känsligt ämne och orsak till oro underströk vi också att inga av frågorna var obligatoriska och att den som inte ville berätta om sitt nuvarande hem kunde välja att enbart berätta om sitt drömboende. Vissa svar är längre och vissa är kortare, de flesta svaren består av en till en och en halv sida text.

Med tanke på materialets ursprung är det också aktuellt att problematisera den insamlingspraktik/kontext inom vilken det tillkommit. Det är insamlat i en verksamhet som bland annat har till uppgift att dokumentera och förvalta immateriellt kulturarv, och därmed också agerar som kulturarvsproducent. Det finns en styrning i vad verksamheten bör fokusera på och varför, och jag kommer i slutet av analysen gå in på hur det studerade materialet platsar i denna praktik och problematisera denna form av samtidsdokumentation.

En annan sak som jag kommer gå in på är också hur de frågor som ställts påverkar de svar vi har fått. Frågelistmetoden, och denna insamling får ses som en form av frågelist, är inte en objektiv form av insamlingspraktik. Frågorna speglar insamlarens kunskapsmål, och vem insamlaren är påverkar också vilka svar man får vilket är frågor som diskuterats på många sätt i samband med traditionsarkivens verksamhet (se t ex Skott 2008:18f), vilket är något jag ska försöka problematisera nedan. Även kontexten inom vilken frågorna besvaras påverkar resultatet. De som har svarat har gjort det som en skoluppgift, då vi vänt oss till lärare för att nå ut, och en klass har skrivit sina svar som en kortare uppsats vilken de verkar ha lämnat in som en ordinarie skoluppgift.

Avgränsningar

Jag har många frågor jag skulle vilja ställa till det här materialet, och det finns också stora möjligheter att jämföra det eller sätta det i en ännu större kontext. Till exempel en komparativ studie mellan olika typer av arkivmaterial, för att se på vilket sätt ”hem” har berättats fram under olika tidsperioder, och i samband med detta göra en studie av insamlings- och frågelistpraktikens utveckling. Intressanta material att titta på kan till exempel vara gammalt uppsatsmaterial från etnologiska institutionen.

En aktuell aspekt är också heminredningsmagasin, och vilka narrativ/ideal och begär som berättas

fram i dessa. Vem är det som ska begära, och vad? Efter en snabb och mer övergripande koll tycker jag också att begreppet *tid* inom heminredning är spännande. Kanske är det självklart att den som inreder ett hem vill att det ska hålla länge, men ordvalen med vilka man säljer denna tidlöshet kanske kan säga något om vissa generella trender i samhället, samt hur/om dessa plockas upp av ungdomarna som svarat på uppropet.

Vad gäller avgränsningar i själva analysarbetet har jag fått ta hänsyn till vilka frågor materialet faktiskt kan svara på. För att begränsa själva materialet har jag också valt att sortera bort de svar som kommer från ungdomar som inte bor ”hemma”, det vill säga hos den familj de vuxit upp. Dessa svar är väldigt intressanta på sitt sätt, men de utgör en så pass liten del av materialet som ändå skulle kräva en ganska stor arbetsinsats för att förstå och integrera med det som helhet.

Etik

De riktlinjer jag följt är först och främst de som det togs hänsyn till under insamlingsfasen. Det bestämdes att för ungdomar över 15 år skulle alla personuppgifter vara frivilliga, och många har bara lämnat information om bostadsort, skola, program och ålder. För barn under 15 har målsmans tillstånd inhämtats, och svaren har anonymiserats innan de arkiverats. Då mer detaljerade uppgifter inte varit något jag arbetat med i analysen har jag här dessutom valt att enbart referera till accessionsnumret för det aktuella svaret i den löpande texten.

Disposition

Jag kommer inleda analysen med att knyta samman de teoretiska begrepp jag avser att använda med hur jag tänker applicera dem på själva materialet och placera in det i den mer övergripande teoretiska kontexten. Inledningsvis trodde jag att de frågeområden som besvarats var mest lämpliga att strukturera analysen efter. Dock finns det större teman som inte enbart håller sig till dessa frågor utan förekommer ”tvärs över” materialet. Jag inleder därför med en orientering i vilka hemmiljöer som berättas fram och ger en bakgrundsbild av vilka som svarat och var de kommer ifrån. Efter detta utforskas temat *pleasantness* eller hemtrevnad ur ett mer abstrakt och därefter ett mer konkret perspektiv. Jag går vidare till att diskutera hur personligt och individuellt är begrepp som berättas fram i samband med och ibland som motstånd till det moderna. Avslutningsvis diskuteras olika kulturarvsaspekter i materialet och i insamlingssammanhanget innan slutdiskussionen.

”Jag bor i en lägenhet, vi har ett vardagsrum, ett rum, ett kök, en hall och ett matrum”. Om ungas boende i stort och smått¹

Inledning

Det är ett stort och ganska fragmenterat material jag har att jobba med, och en utmaning inför analysen har varit att strukturera det på ett givande sätt och hitta rätt förhållningssätt till det. Jag tar hänsyn till varje svar som en helhet, men syftet är inte att analysera varje svar för sig, utan att se varje svar som ett brottstycke ur en större historia eller tema. Kapitlet kommer därför ordnas efter de frågeställningar som enkäten är uppbyggd av, och jag börjar med att titta på svaren ordnade enligt denna princip innan jag går in på svaren som helhet. För att hitta ingångar och få en känsla för vilka frågor som är intressanta att ställa har jag låtit mig inspireras av Catherine Kohler Riessman (2008:62) som presenterar en friare metod att ta sig an stora mängder arkivmaterial. Denna görs inom ramen för en tematisk analys, vilket är ett sätt att ta sig an material med fokus på *vad* som sägs istället för *hur* (där *hur* kan vara ett striktare fokus på det strukturella upplägget). Jag anser detta vara ett lämpligt komplement till de tidigare teoriingångar och underbygger ytterligare sättet som Chatman förhåller sig till narrativ. Riessman presenterar sättet som Maria Tamboukou tog sig an en stor mängd arkivmaterial, främst brev, och metoden för att hitta konkreta ingångar i dessa. Till att börja med gjordes en ytligare och mer förutsättningslös läsning, för att plocka upp ord och teman (Riessman 2008:64). Det här arbetssättet lämpade sig väldigt väl även för den här uppsatsen, då jag till en början inte kunde se hur jag skulle kunna ta mig an materialet på rätt sätt. Som konstaterat ovan ville jag göra en poststrukturalistisk läsning med fokus på innehåll, men hade svårt att hitta exempel på hur en sådan läsning kunde underbyggas i praktiken, och hur man skulle kunna konstruera en teoretisk ”brygga” mellan de stora narrativen och de brottstycken av dessa som förekommer i det faktiska materialet. Tamboukou låter även de narrativa temana växa fram i samspel med teori och övrig litteratur, vilket är ett arbetssätt som även jag har haft nytta av för att kunna läsa fram en enhetlig tolkning.

I mina definitioner av narrativ, vad jag söker för svar i texten, återkommer jag till mitt syfte och mina frågeställningar för att formulera relevanta frågor för att identifiera narrativen. Jag vill alltså veta om det går att dra några slutsatser om unga personers boende och framtidsdrömmar i relation till mer övergripande boendetrender- och ideal via det här materialet. Narrativen kan alltså vara på samma gång element i eller förhållningssätt till följande frågeställningar (frågor och svar på):

- Vilka förhållningssätt till hemtrender och -moden kan man utläsa i berättelserna, hur

¹ DAGF1640

man förhåller sig, knyter an till och skapar dessa, samt andra teman så som familjeliv och drömmar.

- *Hur* berättas detta fram i avseende på struktur och innehåll? Struktur innebär här narrativens relation till varandra, och som synes nedan inte en rent strukturalistisk analys. Med en mer poststrukturalistisk ansats tittar jag på hur innehållet i narrativen fylls med mening med hjälp av ordval etc.

Som bekant värjer jag mig mot Labovs allt för strukturbundna inriktning, men jag tänker ändå använda en del av hans begrepp som stöd för att se sammanhang i texterna och ha dem som bakgrund för att själv kunna bygga och definiera de narrativ som kan ge mig svar från texterna, ett slags 'sökverktyg'. En stor del av berättelserna består av redogörelser för den materiella aspekten av hemmet, men då jag inte är ute efter att kartlägga stilar och inredning, utan hur man förhåller sig till och värderar dem. Så även om jag utgår från Labovs kategorier kommer jag som Chatman att förhålla mig friare till dem, med inställningen att ett narrativ består både av en historia som berättar om innehåll, händelser, karaktärer och företeelser och en diskurs som handlar om förmedlingen av innehållet till exempel i form och ordval och tar hänsyn till narrativets sammanhang så som sociala praktiker/genrer/diskurser. Det som sägs och hur sammanhanget det sägs i skapar en större betydelse. Jag tar min grund i Labovs kategorier och utvecklar dem enligt följande:

- *abstract*, eller sammanfattning. Här en introduktion till det som komma ska. Bor den som skriver i hus, villa, lägenhet?
- *orientering*, i tid, plats, situation och deltagare. Kan här vara narrativ som svarar på frågor om var, med vilka man bor och vilken relation man har. Till exempel vad kallar man sin icke-biologiska familj: plastmamma, låtsaspappa, bonussyskon.
- *komplicerande handling*. Icke-neutrala eller neutrala redogörelser för saker som hänt, så som skilsmässor eller vilken inställning man har till att flytta: upplevs det som en lättnad eller en svårighet?
- *utvärdering*, av berättarens förhållningssätt och kommentarer kring handlingens betydelse. Jag tittar efter värdeord generellt: var och hur förekommer de, vilka är det?
- *upplösning*, vad som hände
- *coda*, återför perspektivet till nutid. Kan vara både från dåtid och framtid: relationen till tidigare boende, hur man förhåller sig till sitt drömboende i relation till hur man bor idag.

Som en första ingång till analysarbetet tänkte jag börja med att formulera en del frågor till materialet, rörande vem, hur, var, när och varför. Svaren på dessa frågor är de (mikro)narrativer jag

kommer börja arbeta med. Jag använder följande kategoriseringar:

- Värdeord: vilka värderande ord eller omskrivningar förekommer? Tillsammans med vilka andra ord och i vilka sammanhang?
- Handlingar: vem har gjort, handlat eller inrett? Berättaren eller någon annan? Vad har hänt? Vem har gjort det?
- Betydelser: vilka saker uppges ha en särskild betydelse för den som berättar, och varför?
- Var och när: var befinner sig berättaren, var drömmer hen om att vara sen?

Jag avser också att ställa frågor som är mer övergripande, och som handlar mer om makronarrativ. Dessa är (till en början):

- Vad säger svaren om frågorna som ställs? Sammanhanget i vilket materialet samlats in måste tas med i analysen, och kan också säga något om arkiv- och kulturarvspraktik.
- Ideal: vilka ideal berättas fram eller antyds implicit, i inställningen till framtida eller nuvarande boende?

Då jag inte använder kategorier som kön, bostadsort, studieinriktning eller ålder har jag nedan valt att återge citaten ur materialet så som de är, utan någon av denna information angiven. Jag har rättat enstaka stavfel, men annars är formuleringarna de som ungdomarna själva skrivit.

Berätta om hur du bor

I den första delen av frågeenkäten ställdes en mer generell fråga angående hur man bor, med vilka och hur städningen är uppdelad. Även många av svaren är utförliga, är det inte jättemånga av dem som är värderande på ett sätt som jag upplever användbart för att kunna finna några mer avgränsade och värdeladdade narrativ. Detta gav mig inledningsvis en del huvudbry, då denna del är rik på information och ger en grund för att förstå materialet och de andra narrativen som helhet, och på så sätt ändå är betydelsebärande. Utöver att lokalisera hemmet i ett hus, en lägenhet, på landet eller i staden får vi också reda på vilka typer av familjekonstellationer som förekommer, benämningar på den utökade familjen, och vem eller vilka som städar. Då svaren inte förhåller sig utvärderande eller problematiserande går jag inte djupare in på dessa teman analytiskt, men jag använder dem för att förstå en bakgrundsbild för att förstå vilka personerna som svarat på uppropet är. Narrativen under den här frågedelen består till stor del av *abstract* och *orientering*, och som sådana bygger de upp ”scenen” eller bakgrunden till de handlingar och värderingar som berättas fram i den övriga texten.

”Jag bor i Varberg på Västkusten. Jag bor i ett radhus med min mamma, pappa och mina två bröder. Mamma och pappa delar rum medans jag och mina två bröder har varsitt. När jag är hemma brukar jag kolla på tv, sitta vid datorn och ta det allmänt lugnt”. (DAGF 1637)

”Jag bor i en villa i Säter med mina föräldrar och 2 yngre systrar. Jag har eget rum som jag städar själv för det allra mesta. När jag är hemma sitter jag oftast på mitt rum, lyssnar på musik och gör diverse saker. Jag är också ute en del förstås”. (DAGF 1640)

Det kanske kan verka självklart, att de flesta lever ett ”vanligt” familjeliv med familj och fritidsintressen. Och för den delen, vad betyder ”vanligt”? Trots att jag läser materialet som en helhet är det långt ifrån så homogent som det kan verka. Samtidigt är inte undersökningen som sådan representativ för alla unga i Sverige (och det var inte heller syftet med den), och därför är det intressant att ändå gå in djupare i abstract och orientering för att förankra och förstå berättarna i ett specifikt sammanhang utan att ta för givet att man redan vet hur det ser ut. De ovanstående citaten är goda exempel på hur de flesta svaren är berättade, även om det så klart finns andra versioner. De som svarat bor på landsbygden eller i närheten av små till mellanstora städer i Halland, Dalarna och Närke. Således är det livet och boendet på dessa platser som berättas fram, i kontrast till ett urbant storstadsliv som hade kunnat vara fallet i ett annat material. Majoriteten bor i hus eller villa, oftast med minst ett syskon och till största delen minst en vuxen. Det är dock inte homogena boendeformer eller familjeliv som växer fram. Trots att det finns gemensamma nämnare blandas lägenheter, hus, pooler och trädgårdar med lantbruk, garage, maskinhallar och djurhållning.

”Jag bor på en familjegård på tre hus med en åker och två maskinhallar i Borlänge. Där bor jag, mina tre systrar, min mor och hennes sambo och hans dotter, hans föräldrar och bror med sin fru och barn. Jag delar rum med två av mina biologiska systrar”. (DAGF 1640)

Några av de mer detaljerade narrativ inom denna del av materialet handlar om hur boendet förändrats efter skilsmässor, och de olika benämningarna på ens nya, utökade familj.

”Jag har 4 syskon fast tre av dom få jag inte se tillsammans för att dom har inte samma pappa fast en syster är med hela tiden för att vi har samma mamma och pappa”. (DAGF 1634)

”Bor främst med min mamma i lägenheten ibland hos mammas särbo i huset.” (DAGF 1636)

Ett annat tema är städning, som inte är tillräckligt omfattande för att tas med som ett eget narrativ här.

”Mer mys än inte mys”. Om pleasantness

Utifrån Paul J. J. Pennartzs, professor i hushålls- och konsumtionsstudier, *Home: the experience of atmosphere* (Cieerad (ed.) 1999:95ff) diskuteras här några aspekter av de mer abstrakta faktorer som spelar in i känslan och den upplevda trevnaden i hemmet. Undersökningen handlar om hur situationer och materiella faktorer samspelar i upplevelsen av atmosfär eller *pleasantness* (typ trivsel, hemtrevnad) i hemmiljön. De centrala frågorna handlar om *när* och *var* i hemmet där upplevelsen av trevnad är som störst. Inom den del av hemupplevelsen som handlar om interaktionen mellan familjemedlemmar framkommer av Pennartz undersökning att framförallt fem teman återkommer, *kommunikationen med varandra, att vara tillgängliga för varandra, slappna av efter arbete, kunna göra vad man vill* och *att vara sysselsatt/inte uttråkad* (Cieraad (ed.) 1999:101). Dessa kategorier kan användas för att förstå de narrativ som berättas fram i materialet här. Ytterligare en aspekt av det materiellas betydelse som berättas fram i materialet är det jag tolkar som en spänning mellan det som upplevs som modernt och hur detta berättas fram som en motpol till det mysiga, personliga och unika.

Familjen och närvaron

I det följande har jag valt att använda begreppet *pleasantness* som ett samlingsbegrepp, och som kan innehålla eller innebära flera saker. Jag väljer dock att översätta det med hemtrevnad, då detta är användbart för att förstå både de materiella och känslomässiga innebörder som berättas fram i frågesvaren.

Vilka nyckelord eller -kategorier utgör då elementen i narrativet som bygger upp dessa begrepp? Vilka händelser och aktörer? En av frågorna som ställdes vid insamlingstillfället var hur mycket elektronik som fanns i hemmet, och specifikt om det fanns några regler kring användandet av denna. Många av svaren är rena redogörelser för vilken form av hemelektronik som finns i hemmet, vilket kan vara av värde på sitt sätt. Förhoppningen var dock att de som svarade skulle förhålla sig till den roll som elektroniken spelar i deras liv. Även om inte alla gör det har ändå många svarat på frågan om huruvida de har några regler kring användandet av exempelvis telefoner och datorer. Ofta kretsar dessa narrativ kring olika spänningar eller komplicerande handlingar (se ovan). Enligt Pennartz består känslan av hemtrevnad bland annat av kommunikationen och tillgängligheten familjemedlemmar emellan (Cieraad (ed.) 1999: 98). Dessa kan bestå bland annat av en stunds konversation efter jobb och skola, och även om alla inte är tillsammans hela tiden, är ändå vetskapen om de andra familjemedlemmarnas närvaro och (möjliga) tillgänglighet en viktig trivselfaktor. Många av de regler kring teknik som det berättas om handlar också om detta, att vid vissa tidpunkter och platser upplevs tekniken som kanske inte ett hot, men ett hinder för en trivsam tillvaro.

”Vi har väl inte haft några direkta regler för hur eller när de får användas, men det har ju alltid ansetts som otrevligt att sitta med telefonen vid matbordet”(DAGF 1635)

”Jag har en dator som jag använder 24/7 när jag vill men mamma och pappa hatar att jag gör det.” (DAGF 1637)

Det går dock inte att säga att detta är ett genomgående och konsekvent narrativ som sträcker sig över hela materialet, det finns exempel på hur man resonerar tvärtom:

”inga regler om hur elektroniken ska användas utan vill man ha telefonen och smsa när man äter så är det okej.” (DAGF 1637)

Men också hur teknik faktiskt också kan vara en faktor i upprätthållande av tillgänglighet:

”Vi har inga regler för något sådant i hemmet utan har väldigt mycket kontakt via sms när jag är ute på kvällen osv. Skönt för henne då hon inte behöver oro sig.” (DAGF 1637),

Samt hur kommunikation inte bara bidrar till trevnaden i betydelsen att man umgås på vissa sätt och vissa tider:

”Reglerna säger att man bara får spela två timmar per dag men vi brukar släppa lite på det under helgerna. De reglerna har vi bestämt tillsammans vilket jag tycker är bra. Jag tycker det är bra att vi bestämmer tillsammans hemma hos mig för då känner jag mig viktig och att min röst är hörd.”
(DAGF 1639)

Man kan säga att det finns två parallella eller två narrativ i kamp med varandra här, och kanske är det så att faktorerna tillgänglighet och kommunikation inte tar sig uttryck i alla lägen just genom att man avstår teknikanvändande vid vissa tillfällen, men kan vara ett element i det hela. Detta narrativ byggs dock inte enbart upp av förhandlingar om teknikanvändning, utan består också av hur det faktiskt känns när man är tillgänglig eller sysselsatt tillsammans med varandra:

”Det är alltid någon hemma, vilket jag trivs bra med, vilket gör att det alltid finns något att göra och någon att prata med.” (DAGF 1635)

Även känslan av hur ett hem ska vara beskrivs. En tjej beskriver hur hon efter sina föräldrars skilsmässa inte längre lägger så stor vikt vid det materiella hemmet:

”Men under hela den tiden som har gått sedan mina föräldrar skiljde sig så har jag lärt mig att mitt

hem är på de ställen där jag känner mig säker, trygg och där jag är med min familj. Så man kan nog säga att vart jag än är, om alla de faktorerna stämmer in, så är jag hemma” (DAGF 1639)

”Det finns bara vissa ställen man kan känna sig trygg på. Det är bara vissa ställen man går till när man har blivit sjuk och behöver vila. Det stället känner jag mig bäst på, det är mitt hem.” (DAGF 1639)

Samtidigt finns det också en ambivalens till tillgänglighet och kommunikation och behovet av att vara själv:

”Jag skulle då helst vilja bo helt ensam. Jag längtar verkligen tills jag kan flytta hemifrån för jag störs verkligen av att bo med andra människor och vill kunna göra precis vad jag vill när jag vill i mitt eget hem.” (DAGF 1640)

Med dessa exempel har jag försökt visa på hur narrativen om mer abstrakta aspekter av hemtrevnad ofta har karaktären av en narrativt komplicerande handling. Jag har valt att inte bara ta med exempel på hur narrativen sammanfaller till en enda större och samlad betydelse, utan också tagit med motsägande exempel för att visa på att analysen dels inte är till för att hitta entydiga eller homogena narrativ på bekostnad av andra, dels för att visa på hur betydelse är något som berättas fram i ett sammanhang som kan innebära ett spänningsförhållande mellan olika tolkningar av begreppet hem(trevnad).

Det materiella

Intressant är också hur den fysiska miljön berättas fram som hemtrevlig med avseende på minnen, närvaron av vänner och familj men också lukter och allmänna sinnesstämningar som framkallas. Ett viktigt begrepp som berättas fram är ”mys” vilket kommer diskuteras mer nedan.

När jag har läst materialet har jag läst efter hur narrativ skapar mening kring vissa begrepp, som till exempel betydelsefulla föremål. Många nämner minnessaker från utlandsresor, gåvor och saker som har tillhört bortgångna släktingar som särskilt betydelsefulla.

”Alla mina saker från utlandsresor betyder lite extra”. (DAGF 1637)

”Jag har mina priser som betyder mycket för mig”. (DAGF 1637)

”Jag har en ram på min vägg där jag har lagt in bilder på tjejerna från min klass det från skolavslutningar och fester vi haft ihop har även bilder på mina bröder där med. Dessa bilderna valde jag ut för den väcker en glädje hos mig så jag har något som påminner mig om lycka varje dag”. (DAGF 1637)

”Det finns en vas hemma som det står min farfars namn på och den betyder en hel del för mig eftersom att min farfar gick bort för ett par år sedan”. (DAGF 1637)

”Bilderna gör att man minns de fina upplevelserna och alla minnen vi har! Vi har även ett rum som är inrett med gamla saker från min mormor och morfars hus som också väcker många minnen från när man var i deras hus och från när jag var liten”. (DAGF 1637)

Det efterfrågades i enkäten huruvida det fanns några föremål i hemmet som hade en speciell betydelse, och de objekt eller miljöer som förekommer här förstår jag som delar i orienterande och utvärderande narrativ. Här avviker jag lite från Pennartz undersökning, som inriktar sig mer på hur rummens utformning och husens planlösning inverkar på upplevelsen av atmosfär och hemtrevnad. Utöver ovanstående citat som illustrerar hur föremål för med sig mening in i hemmet, och skapar betydelse i narrativets orientering. Det finns också ett ytterligare tema som berättas fram och som jag förstår som en form av hemtrevnad, nämligen *mys*. Det kan vara både något som föremål kan bidra med, men även en mer odefinierad atmosfär.

”Mitt egna rum har jag själv möblerat. Det är, precis som resten av huset, inte för lite och inte för mycket. Mer mys, än inte-mys, vilket är viktigt för mig. [...] Spartant möblerat, men samtidigt mysigt.” (DAGF 1635)

”Mitt rum är lagom stort och består av vita och rosa väggar, det är väldigt mysigt.” (DAGF 1637)

”Hos mamma har vi ett gammalt hus och har lite gammaldags men mysig stil. Det är ett ”varmt” ombonat och jätte mysigt hus.” (DAGF 1637)

Mysigheten ställs ofta som en motpol till det som är stort, ”kalt”, men som vi ska se nedan ställs det ofta i ett motsatsförhållande till det som benämns modernt. Spänningen mellan dessa begrepp behandlas mer nedan, men det går att se hur pleasantness eller hemtrevnad som begrepp byggs upp av narrativ som handlar om inte bara interaktion med familj och vänner, men också betydelsen av att ha saker som påminner om dem nära, och en generell känsla av *mys* som värderas positivt.

”... det ska vara något man minns efter att ha gått in rummet.”². Det (post)moderna hemmet Tim Putnam, professor i materiell historiekultur, redogör i *”Postmodern” Home Life* (Cieraad (ed.) 1999:144ff) för hur det ”moderna”, rationella och teknikbaserade hembygget som växte fram under första delen av 1900-talet efter denna period på många sätt övergått till ett mer postmodernt stadium. Med detta menar han att när de tekniska och politiska landvinningar som förändrade

² DAGF1639

hemlivet och boendeförhållandena under århundradets första halva blivit så pass vanliga att de tas för givet, blir hemmet en av de främsta arenorna för individualisering och ständiga (om)förhandlingar (Cieraad (ed.) 1999:145). Som en del i att förklara hur dessa processer går till använder han termen *life supports*. Författaren menar att dessa dels kan förstås som de maskiner och den teknik som utgör huset, men även de saker som vi fyller bostaden med. I ordnandet av saker till ett system av *life supports* menar författaren att man inte enbart kan utläsa något om individen, men att detta ordnande också reflekterar och bidrar till ett kulturbygge på en mer samhällelig nivå. I det kommande tittar jag speciellt på hur narrativ om inredning och saker sätts i ett sammanhang där de värderas i relation till eller som modernt, samt hur och om det finns en spänning mellan vad som upplevs vara modernt eller vad som upplevs vara personligt.

Modernt vs personligt

Kanske kan det tyckas självklart att ”alla” vet hur ett ”modernt” boende ser ut. Vi har alla sett heminredningsmagasin- och program, men som med alla självklara saker kan de bli annorlunda när man skärskådar dem. Därför har jag speciellt tittat på ord som exempelvis ”modernt”, ”gammaldags” och ”mysigt” för att se vad dessa verkar innebära, samt hur de förhåller sig till andra begrepp som ”personligt” eller ”unikt”. Finns det några begrepp som förstärker eller verkar stå i motsatsförhållande till varandra? I denna del menar jag främst modernt i betydelsen samtida stilbegrepp, till skillnad från den mer övergripande modernisering av standard och ideal som växte fram i samband med folkhemsbygge och miljonprogram. Jag har valt att förstå begreppet stilrent inte synonymt, men ändå starkt relaterat till det om det moderna. Detta då stilrent, som vi ska se nedan, ofta beskrivs med samma ord som det moderna.

Utsagor som innehåller eller relaterar till begreppet modernt ser ofta ut som man kanske kan förvänta sig.

”Det är lätt möblering, inte mycket krams kramt utan väldigt stilrent. Ett glasbord i vardagsrummet och en skinnsöffa. Vi har kanske nån enstaka tavla på väggen. Vi har ganska mycket möbler och mycket går i vitt.” (DAGF 1637)

”Vår inredning i huset är modern, jättemodern. Jag skulle helst vilja bo i Norge i en fin lägenhet med mycket rum och stor luftig yta. Det ska vara modernt med mycket neutrala färger och färgstarka detaljer.” (DAGF 1637)

”Inredningen i vårt hus är ganska ”modern”. Mycket Ikea-möbler.” (DAGF 1637)

”Mycket modern inredd, väldigt stilrent. Inte så mycket färger utan mest vitt.” (DAGF 1637)

Detta är några exempel på de narrativ som är representativa för den större berättelsen om det moderna hemmet. Det används för det mesta i positiva ordalag, ett ideal som dels uppskattas hemma men också hur man skulle vilja bo som vuxen. Mycket prylar och saker betecknas som exempelvis ”krams”, och den atmosfär och de färgskalor som känns igen från inredningsmagasin och allmänna diskurser/trender förekommer ofta. Tillsammans med narrativ som talar om motsatta eller alternativa ideal kan man här tala om den narrativa kategorin *utvärdering*, eller en utvärderande kamp. Tillsammans talar de fram en berättelse som förhandlar fram värdet av det moderna, vilket visar att de resonerar inom ramen för ett mer övergripande ideal som existerar på flera plan i samhället.

”Till skillnad från många andras kök så är vårt mestadels i trä. Det är vad många har beskrivit det som innan, ”träigt”. Många skulle säga att det är ganska så gammaldags men jag tycker bara att det är mysigt med mycket möbler i trä istället för att vitt, kalt kök utan ”personlighet”.(DAGF 1639)

”När man kommer in i rummet så är nog det första man ser mina rosa, skimrande gardiner eller min röda lite svagt rosa soffa som är i gammaldags stil. I vår lägenhet har vi ganska mycket konst, det mesta gjort av min mamma. Hon tycker mycket om att måla med akvarell, göra skulpturer av keramik och att jobba med tryck. Jag tycker att det är väldigt hemtrevligt med tavlor och prydnader, för jag menar tänk er att bo i ett hem där alla väggar är helt tomma, det skulle i alla fall jag tycka var väldigt tråkigt! Vi har inte heller så många moderna möbler eller inredning, utan vi tycker om att köpa lite mer personliga möbler som vi tycker om”. (DAGF 1639)

”Det skall vara stort, ljust och väldigt rymligt. Gärna ganska så modernt men samtidigt väldigt hemtrevligt och mysigt”. (DAGF 1635)

Som synes förhandlas värdet av det moderna både av de som anser det vara positivt och de som inte gör det, men de flesta som berör detta menar samma sak med modernt. Detta är intressant, då det är möjligt att argumentera att det är ett lika modernt förhållningssätt att försöka göra sitt hem så unikt och personligt som möjligt. De som beskriver sina drömboenden som moderna väljer inte att beskriva dem som opersonliga, men samtidigt förekommer det inte direkt att det unika och personliga lyfts fram heller. Huruvida de som i positiva ordalag beskriver ett modernt hemideal tycker att det utesluter något unikt och personligt är inget som går att dra några slutsatser om ifrån i det här sammanhanget.

Det mest intressanta utvärderande narrativet här är hur på ett mer eller mindre implicit sätt modernt ställs i motsats till personligt, och vilka kvaliteter som saknas i det som upplevs om modernt. Ta till exempel citaten ovan, ” ... ganska så modernt men samtidigt väldigt hemtrevligt och mysigt”, ”...

inte heller så många moderna möbler eller inredning, utan vi tycker om att köpa lite mer personliga möbler...", men också "Om jag får barn vill jag att hon eller hans rum ska vara fint, det ska vara annorlunda, det ska vara mycket färg som kanske kombineras med något vitt det ska vara väldigt roligt och det ska vara något man minns efter att ha gått in rummet." (DAGF 1639).

Då kan detta vara ytterligare ett element i att visa på spänningen mellan det moderna och det personliga, där det personliga då också kan förstås som havande mysiga och trivsamma kvaliteter som fattas i det som berättas fram som typiskt modernt. Detta är dock ingen nyhet, men kan relateras till sättet som 1960-talets inredningstidningar vände sig mot likriktningen och standardiseringen av den tidens nya bostäder och ideal (Westergren & Waldetoft (red.) 2013:59ff). Författaren fortsätter med att reflektera över att dagens hem trots de ökade möjligheterna att individualisera sin bostad ofta ändå ser likadana ut. Kanske kan man säga att narrativet om det moderna och det personliga inte är något nytt för samtiden, men att det även tidigare funnits normer och berättelser om motstånd mot dessa.

Kulturarvsperspektivet

Utöver att svara på frågor om innehållet, eller ge en inblick i livet hos de som berättar, talar materialet också om den kontext i vilken det tillkommit. Olika praktiker sammanfaller här på olika sätt eller plan. Dels rör det sig om arkivpraktik och folkminnesforskning, en etnologisk ämnestradition och ideal kring kulturell samtidsdokumentation.

Med utgångspunkt i artikeln *En självbekräftande strategi* (Landberg & Larsson 2006) ämnar jag att problematisera de normer och traditioner inom samtidsdokumentation. Artikeln behandlar främst museiverksamhet, men är relevant även i det här sammanhanget då museer och arkiv inte ligger så långt ifrån varandra vad gäller ämne och ideologi, samt att denna text behandlar dokumentationen av hemmiljöer med start under 1900-talet. Författarna problematiserar även kulturarv på ett sätt som är relevant även inom arkivpraktik som samtidsdokumentation. Det jag vill göra under denna rubrik är att gå djupare in i vilka normer och värderingar inom arkiv och etnologi som ligger bakom den typ av frågeställningar som används och ligger till grund för en undersökning som denna och hur det påverkar det slutgiltiga materialet som ska bevaras för eftervärlden. Liksom i Samdok, ett nätverk bildat 1977 av de kulturhistoriska museerna för samverkan inom samtidsdokumentation och insamlingsverksamhet³, präglas den här typen av insamling av "... syftet att medvetet och "i förväg" skapa källmaterial åt framtidens kulturhistoriker och forskare" (Landberg & Larsson 2006:88). Detta paras med en strävan efter att spegla samtidens kultur på ett så representativt sätt som möjligt, samtidigt som insamlingen i hög grad speglas och definieras av samtiden.

³ <http://www.sverigemuseer.se/samdok/> 2015-03-09

Författarna ställer en rad intressanta frågor kring representativitet och vad man kan utläsa ur ett material. Handlar det om exempel för att illustrera något förgivettaget, eller ett förutsättningslöst utforskande av en verklighet? Handlar det om att bevara information, kvarlevor eller dokument för framtiden? (Landberg & Larsson 2006: 92). De fortsätter med att problematisera urvalsprocessen inom Samdoks Hempool, delen av Samdok ansvarig för dokumentationen av hem och bostäder, och vad det egentligen berättar med tanke på representativitet och normativitet. På vilka grunder valde man att fokusera på ”vanliga familjer”, och vem osynliggjordes i och med detta? I den insamling som ligger till grund för den här uppsatsen går det inte riktigt att problematisera på samma sätt, då det dels var önskvärt med så många olika svar som möjligt, och dels att tidsbegränsningen omöjliggjorde mer detaljerade urvalskriterier. Både frågan om representativitet och kategorisering från mitt håll, i den här uppsatsen, bör dock tas upp. Vilka är det som hörs, egentligen? Är det ett urval ungdomar från runt om i Sverige eller är det en grupp som i det att jag benämner dem som sådana konstrueras och tilldelas en grupp tillhörighet? På sätt och vis är det en konstruerad grupp, i och med att de valts ut specifikt för att fylla ett kunskapsmål och lyfta fram röster som traditionellt sett inte varit så starka inom arkiven, och materialet kan svara på olika frågor om vår samtid. Det som försökt lyftas fram här är dock att det inte är på något sätt neutralt eller frigjort från den kontext inom vilket det är tillkommet, och på samma sätt som äldre frågelistmaterial kan det vara nödvändigt att anlägga ett *kontextkritiskt perspektiv* (Nilsson, Waldetoft & Westergren (red.) 2003:118). Detta innebär att försöka förstå det insamlade materialet, vilket det nu må vara, utan att på något sätt försöka eliminera betydelsen av vem det är som ställt frågorna, frågorna i sig och vem som svarar. Att tänka på för de som i framtiden arbetar med materialet eller ser det som en del i ett samtida kulturarvsbygge kan utöver den kontext där frågorna tillkommit och svaren bevaras är även den där frågorna faktiskt besvarats. Frågorna är framtagna för att besvara i en skolmiljö, vilket har påverkat dem med avseende på längd och innehåll. Det är inte möjligt att kräva av en lärare att de ska lägga mycket av sin lektionstid på detta, och frågorna ska gärna passa undervisningen samtidigt som hänsyn ska tas till att de som besvarar frågorna gör det, inte under tvång, men nästan, vilket gör att hänsyn måste tas till att hemmet förutom att vara en trygg punkt i tillvaron även kan vara en källa till oro och våld.

Det samlade materialet berättar på så sätt också ett narrativ om vilken typ av svar som är mest eftertraktat i sammanhanget; själv kände jag inledningsvis att jag önskat att svaren varit ännu mer personliga och utvecklade, men hoppas att det blivit klart att även mer korta och koncisa svar kan ge mycket kunskap.

Slutdiskussion

Det jag hoppas att jag kunnat visa i denna uppsats är dels hur unga konstruerar berättelser om sina nuvarande och framtida hem i en större samhällelig kontext. Med hjälp av narrativ analys med en utgångspunkt i den narrativa modell framtagen av William Labov, har det diskuterats vilka samtida ideal så som modernt och personligt berättas fram, men också vad dessa ideal faktiskt fylls med. Som vi sett har familjelivet under alla tider fyllts med önskningar och ideal som inte bara är något för de berörda, men även något som konstrueras och arbetas fram i en större samhälllig kontext. En spänning mellan hur det är och hur det bör vara.

Då narrativ analys är ett så pass stort område som kan användas på många olika sätt hade jag inledningsvis en del svårigheter och funderingar kring huruvida det var ett lämpligt val för analysen. Därav ett något eklektiskt urval av teorier och metoder. Genom att ta mig an materialet så som talande om flera lager eller delar som talar med varandra sinsemellan på ett plan och med större berättelser på ett annat motiverar jag teoriernas användningsområden.

De uppdelningar jag har gjort i olika rubriker speglar de generella temana, men samtidigt får man ha i åtanke att detta också är något som jag själv konstruerat: syftet har inte varit att ge en komplett och gedigen bild av hemmen som helhet, men att fånga upp de teman som ges betydelse i berättandet. Med andra frågor (ställda både av mig här och i insamlingsfasen) hade svaren och temana blivit annorlunda. Det fragmentariska materialet och temana speglar dock en del av det jag velat diskutera som postmodernitet och hur det inom ramen av en stor berättelse kan rymmas många andra. Det här tycker jag dock att den narrativa metoden kan, och förhoppningsvis har, fångat. Det lilla i det stora och det stora i det lilla. Det heterogena i det homogena, samt att våra liv berättelser och meningsskapande inte, enligt mig, är något som låter sig paketeras i strikta kategorier, men samtidigt att dessa kan hjälpa till att bringa reda i de berättelserna.

Med citat har jag gett konkreta exempel på den del av narrativen som förstås som *historia* eller mikronarrativ. Jag har strävat efter att knyta samman dessa utefter de värdeord och teman som går att finna där, och därifrån gått vidare med att försöka förstå deras *diskurs* eller makronarrativ. Dessa är till exempel de om det mysiga eller det moderna. Har jag då lyckats svara på de frågeställningar jag satte ut att göra?

- Vilka förhållningssätt till hemtrender och -moden kan man utläsa i berättelserna, hur man förhåller sig, knyter an till och skapar dessa, samt andra teman så som familjeliv och drömmar.

- *Hur* berättas detta fram i avseende på struktur och innehåll? Struktur innebär här narrativens relation till varandra, och som synes nedan inte en rent strukturalistisk analys. Med en mer poststrukturalistisk ansats tittar jag på hur innehållet i narrativen fylls med mening med hjälp av främst ordval.

Man kan se att det i narrativen finns ett förhållningssätt till det som upplevs som modernt, men att de som faktiskt aktivt förhåller sig till det är de som kanske inte tar avstånd, men särskiljer sin egen smak ifrån det. De som beskriver till exempel sina drömboende med ord eller uttryck som innebär något stort, ljusst, och fräscht reflekterar inte över det moderna i relation till något annat, som om det var det självklara. I processen att förstå och definiera narrativen har jag tittat dels på värdeord, men också på möjliga motsägelser. Där det finns en spänning mellan vad som uttrycks, eller vad som är norm och vad som är personlig erfarenhet och därmed kan man se det som en struktur, eller relation, i skärningspunkterna mellan olika narrativ där de får och skapar mening i ”kampen” eller den narrativa utvärderingen gentemot varandra. Dessa har främst varit *mys*, *modernt* och *personligt*. Som vi har sett är modernt något av ett begrepp som definierar, eller definieras av de båda andra, och ofta i ett motsatsförhållande.

Det som jag inte lyckats svara på handlar om drömmar, var man är nu och var den som svarar vill vara sen. Den delen av frågeenkäten bidrog dock med material som var användbart för att förstå och underbygga de andra narrativa temana, så som det moderna och personliga, då det ofta är det som berättas fram snarare än vilken syn på framtiden man har. Till exempel trodde jag från början att det skulle vara möjligt att utifrån detta frågeområde säga något om inställningen till bostadsmarknaden idag. Vissa har svarat på ett mer pragmatiskt sätt på frågan, men inte tillräckligt för att kunna analysera det i någon större utsträckning. Inom den del vilken rör sig om familjelivet har jag diskuterat bland annat hur en känsla av, eller villkor för, hemtrevnad skapas med avseende på bland annat regler för teknikanvändning. Ytterligare ett tema som jag upplevde som havande lite för få exempel på, men som ändå finns där, är temat städning som var en av frågorna. Kanske kommer det inte som en överraskning att det mer eller mindre explicit berättas fram att det främst är mammor och systrar som städar. Inte tillräckligt många resonerade om varför saker är som dom är eller hur de borde vara, men kanske kan det vara ett intressant tema att ta upp vid ett senare tillfälle.

Samtidigt har det varit en ibland problematisk process, då jag som konstaterat inte tror att det finns färdiga narrativ i texten att upptäcka, utan att narrativ är något som talas och berättas fram. Detta innebär att på sätt och vis de narrativ jag definierar är mina egna lika mycket som de personer som svarats. Som i allt etnologiskt arbete är reflexivitet viktigt även här. Vem är jag som läser? Frågor som jag ställt mig själv under arbetets gång är hur jag knyter narrativa element till större frågor. Vad

läser jag in, och vad finns där? Hur färgad är jag av det som jag/vi *ville* skulle vara resultatet av uppropet? Det har varit en avvägning. De citat jag gett har jag gjort då de kunnat ses som, inte representativa, men som exempel på flera andra liknande uttryck och meningar, eller att de särskilt kärnfullt uttryck något som återkommer även på andra håll. Kanske hade en tabell kunnat bidra ytterligare till förståelsen, men samtidigt är det inte en kvantitativ metod jag arbetat med. Samtidigt har jag kommit väldigt nära materialet och velat lyfta fram så mycket som möjligt av det. Detta har dock inte varit möjligt, även om det varit frestande, då jag ändå jobbat med ett avgränsat antal teman.

Jag har också diskuterat materialet som sådant och den kontext i vilket det är tillkommet. Det finns både för- och nackdelar med metoden som sådan. Jag har lärt mig mycket under arbetets gång, och eftersom jag har haft turen att vara med under hela processen och haft möjlighet att påverka den har jag både kunnat testa en del egna idéer (och insett hur svårt det faktiskt är att få de svar man vill) samt fått större förståelse för de processer som påverkar kulturarvet i blivande och synen på samtiden. Genom vissa frågor och sättet som man frågar får man vissa svar, och utvecklat tankar på hur det kan förstås, och trots eventuella begränsningar vill jag visa att det går att få svar på vissa frågor, samt att metoden kan ge en inblick i det vardagliga och personliga.

Andra frågor som materialet skulle kunna svara på in en framtida undersökning skulle kunna handla mer om möblering och materialitet. Här har de värderande narrativen varit de intressanta, men en mycket stor mängd av materialet består av mer eller mindre detaljerade beskrivningar/uppräknings av hur det ser ut hemma hos de som svarat.

Sammanfattning

I den här uppsatsen analyseras ett nyligen insamlat arkivmaterial för att med hjälp av narrativ teori och metod undersöka vilka berättelser som berättas fram hos ett urval av dagens unga i Sverige, samt hur dessa förhåller sig till andra samtida ideal och trender.

Med utgångspunkt i William Labovs modell för narrativ analys utvecklas denna med vissa begrepp och andra teoretikers bidrag till en modell mer anpassad för det aktuella materialet. De främsta narrativa teman som belyses är mysigt, modernt, och personligt, och sättet på vilka dessa fylls med mening och berättas fram i relation till varandra.

Även insamlingspraktik i avseende på etnologisk- och traditionsinsamling som kulturarvspraktik diskuteras och problematiseras utifrån temat samtidsdokumentation.

Källor

Tryckta källor

Andrews, Molly, Squire, Corinne & Tamboukou, Maria (red.) (2008). *Doing narrative research*. Thousand Oaks, Calif.: Sage

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Briganti, Chiara & Mezei, Kathy (ed.) 2012. *The domestic space reader*. Toronto Buffalo London: Toronto university press

Bäckman, Maria (2009). *Miljonsvennar: omstridda platser och identiteter*. Göteborg: Makadam

Cieraad, Irene (red.) (1999). *At home: an anthropology of domestic space*. 1. ed. Syracuse: Syracuse University Press

Czarniawska, Barbara (2014). *Ute på fältet, inne vid skrivbordet*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Johansson, Anna (2005). *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*. Lund: Studentlitteratur

Landberg, Anna & Larsson, Stefan. En självbegränsande strategi. I Silvéen, Eva & Gudmundsson, Magnus (red.) (2006). *Samtiden som kulturarv: svenska museers samtidsdokumentation 1975-2000*. Stockholm: Nordiska museets förlag

Larsson, Marianne (2013). *Köket: hemmets hjärta*. Stockholm: Nordiska museet

Lund, Kristina (2009). *Tvättstugan: en svensk historia*. Stockholm: Nordiska museets förlag

Lund, Kristina (2013). *Badrummet: från balja till spa*. Stockholm: Nordiska museet

Nilsson, Bo G., Waldetoft, Dan & Westergren, Christina (red.) (2003). *Frågelist och berättarglädje: om frågelistor som forskningsmetod och folklig genre*. Stockholm: Nordiska museets förl.

Skott, Fredrik (2008). *Folkets minnen: traditionsinsamling i idé och praktik 1919-1964*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2008

Riessman, Catherine Kohler (2008). *Narrative methods for the human sciences*. London: SAGE

Wolf-Knuts, Ulrika (red.) (1999). *Vägen till arkivet*. Åbo: NNF

Westergren, Christina, Waldetoft, Dan & Tornehave, Marie (red.) (2013). *Bygga och bo: Nordiska museets och Skansens årsbok 2013*. Stockholm: Nordiska museets förlag

Otryckta källor

Arkivmaterial, Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg

- DAGF 1634
- DAGF 1635
- DAGF 1636
- DAGF 1637
- DAGF 1639
- DAGF 1640

Bilagor

Bilaga 1

Hem

Som en del i vår strävan att synliggöra barn och ungdomar i våra samlingar, vill vi samla berättelser om hemliv och bostadsförhållanden i samtiden. Samlingarna innehåller många berättelser om hemmets olika aspekter, och de svar som kommer in blir ett viktigt komplement till det äldre materialet.

Frågorna nedan är avsedda som hjälpmedel och inspirationskällor. Välj gärna själv de ämnen du är mest intresserad av att skriva om! Du kan välja bland frågorna, du kan svara här eller om du hellre vill skicka ditt svar i ett mejl eller via post går det också bra.

Där jag bor

Berätta om hur och var du bor! Vilka bor där? Har du eget rum eller delar du? Vad brukar du göra när du är hemma? Vem eller vilka städar?

Inredning eller föremål?

Berätta om möbleringen och hur det ser ut! Berätta gärna om hemelektroniken, så som TV, dator, surfplattor och smarta telefoner. Var finns de och har ni några regler för hur eller när de får användas? Brukar du köpa egna inredningssaker? Har du posters, tavlor eller liknande på väggarna? I så fall – vad föreställer de, och varför har du valt dem? Finns det något i ditt hem som har en särskild betydelse för dig eller som du förknippar vissa minnen med – berätta!

Mitt drömboende

Berätta om hur du skulle vilja bo i framtiden – ditt drömboende! Hur skulle det se ut, var skulle det ligga och vilka skulle du bo med? Vad tänker du om att flytta hemifrån?

Tack för din medverkan!

Vänliga hälsningar,

Marie-Louise Thomasson, Fredrik Skott och Johanna Ståhlberg

Vallgatan 22
411 16 Göteborg
tel 031-10 75 30
fax 031-10 75 37
org.nr 202100-1082
dag@sofi.se
www.sofi.se